

Viktiga vattenfrågor i Bottenvikens vattendistrikt

Arbetsprogram med tidplan och översikt över väsentliga frågor inför arbetet med förvaltningsplan 2027–2033

Samrådshandling

Titel: Viktiga vattenfrågor i Bottenvikens vattendistrikt. Arbetsprogram med tidplan och översikt över väsentliga frågor inför arbetet med förvaltningsplan 2027–2033

Författare: Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt

Diarienummer: 15597-2024

Utgivningsår: 2024

Omslagsbild: Foto: Johnner, Matilda Mariadotter, Illustration Rebecca Elfäst

Samrådshandling

Förord

Vatten angår och berör oss alla. Det är inte bara vårt viktigaste livsmedel, nödvändigt för den biologiska mångfalden och för att säkerställa värdefulla ekosystemtjänster. Det är även en avgörande resurs för många samhällsviktiga verksamheter, såsom industri, värme och kyla, jordbruk och annan livsmedelsproduktion, sjukvård och stora delar av energiproduktionen, där inte minst vattenkraften är av central betydelse. Vatten är också grundläggande för exempelvis transportsektorn, fisket, likväl som för turism, rekreation och människors välbefinnande.

Men vilka är egentligen de största utmaningarna för att långsiktigt förvalta vattenmiljöerna i Bottenvikens vattendistrikt? Vilka utvecklingsområden finns och vad behöver prioriteras på både kort och längre sikt för att förbättra förvaltningen av våra vatten?

Samrådet om arbetsplan och viktiga frågor i Bottenvikens vattendistrikt handlar om just dessa frågor. Samrådet ger en möjlighet att påverka inriktningen på det arbete som ska genomföras de närmaste åren och att lämna synpunkter på vad som bör vara mest prioriterat att vidareutveckla inom vattenförvaltningsarbetet på längre sikt.

Ditt deltagande är viktigt för att vi ska kunna fortsätta utveckla inriktningen på arbetet tillsammans!

Bottenvikens vattendistrikt 1 november 2024

Lotta Finstorp
Landshövding i Norrbottens län
Ordförande för
vattendelegationen i
Bottenvikens vattendistrikt

Samrådshandling

Innehåll

VIKTIGA VATTENFRÅGOR I BOTTENVIKENS VATTENDISTRIKT	1
FÖRORD	3
1 INLEDNING	6
1.1 Varför genomför vattenmyndigheten samråd om arbetsprogram och viktiga vattenfrågor?	7
1.2 Vattenförvaltning i Sverige.....	8
1.3 Arbetsprogram och tidplan	10
1.3.1 Tidplan förvaltningscykel 2022–2027	11
1.3.2 Samråd under förvaltningscykel 2022–2027.....	12
1.3.3 När och hur kan du delta?	13
1.4 Vi vill veta vad du tycker.....	15
1.4.1 Frågor som Vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på när ni läser det här materialet:	15
2 TILLSTÅNDET I DISTRIKTET – HUR MÅR BOTTENVIKENS VATTEN?	16
3 VIKTIGA FRÅGESTÄLLNINGAR FÖR ARBETET MED VATTENFÖRVALTNING I BOTTENVIKENS VATTENDISTRIKT	17
3.1 Vattenfrågor i Bottenvikens industriella omställning och i samhällets omvandling	17
3.1.1 Den industriella omställningens påverkan på vattenmiljön.....	18
3.1.2 Vattenmyndighetens arbete med koppling till den nationella planen för omprövning av vattenkraft (NAP)	19
3.1.3 Frågor som vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på i delavsnitt 3.1 Vattenfrågor i Bottenvikens industriella omställning och i samhällets omvandling	21
3.2 God kunskap om våra vatten, ett viktigt underlag för rätt beslut.....	22
3.2.1 Dricksvatten i Bottenviken.....	22
3.2.2 Fortsatt utveckling av miljöövervakningen.....	24
3.2.3 Frågor som Vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på i delkapitel 3.2 God kunskap om våra vatten, ett viktigt underlag för rätt beslut	26
3.3 Tydliggöra vattnets värde för samhället	26
3.3.1 Frågor som vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på i	

Samrådshandling

delavsnitt 3.3 Tydliggöra vattnets värde för samhället	27
3.4 Vidareutveckla samverkan och dialog.....	27
3.4.1 Internationell samverkan	28
3.4.2 Nationell samverkan	29
3.4.3 Distriktssamverkan.....	30
3.4.4 Vattenpolitiker.....	30
3.4.5 Vattenråden.....	31
3.4.6 Vattendelegationens referensgrupp	32
3.4.7 Frågor som vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på för delkapitel 3.4 Vidareutveckla samverkan och dialog.....	33
3.5 Underlag och stöd för ökat åtgärds genomförande.....	33
3.5.1 Vidareutveckla stöd för åtgärds genomförandet	34
3.5.2 Ett ökat åtgärds genomförande genom rätt åtgärd på rätt plats 35	
3.5.3 Återrapportering som stöd för utvärdering av arbetet	35
3.5.4 Myndigheters och kommuners behov av ytterligare finansiering 36	
3.5.5 Frågor som vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på i delkapitel 3.5 Underlag och stöd för ett ökat åtgärds genomförande.....	38
3.6 Vattenförvaltning i ett förändrat klimat	38
3.6.1 Effekter av klimatförändringar i Bottenvikens vattendistrikt	38
3.6.2 Förutsättningar för vattenförvaltningen påverkas av klimatförändringar.....	39
3.6.3 Frågor som vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på i delkapitel 3.6 Vattenförvaltning i ett förändrat klimat.....	40
4 REFERENSLISTA.....	41

1 Inledning

Samhällets behov av att använda vatten för olika ändamål innebär att det oundvikligen uppstår konflikter mellan olika intressen och värden. Vattendirektivets grundläggande målsättning om att uppnå eller bibehålla en god vattenstatus behöver därför ständigt vägas mot andra viktiga samhällsintressen. Att göra dessa avvägningar är en central del inom vattenförvaltningsarbetet. I grunden handlar det om att hitta en rimlig balans mellan samhällets behov av att använda vatten för olika ändamål samtidigt som vi säkerställer att vi har tillräcklig tillgång till vattenresurser av god kvalitet, för både nuvarande och kommande generationer. Uppgiften att väga olika behov mot varandra, hantera målkonflikter och balansera intressen är om möjligt ännu viktigare nu och de kommande åren, i ljuset av den industriella omställningen och den samhällsomvandling som pågår i snabb takt i Norra Sverige.

Bottenvikens vattendistrikt står inför en rad utmaningar som är relaterade till samhällsomvandlingen och den industriella utvecklingen i Norr- och Västerbotten. Att säkerställa tillräcklig tillgång till vatten av god kvalitet i omställningsprocesserna, ser vattenmyndigheten som en av de viktigaste frågorna inom vattenförvaltningsarbetet de kommande åren. De satsningar som initierats i distriktet kommer att kunna ha stor betydelse för omställningen till ett mer hållbart och klimatneutralt samhälle, med bland annat förbättrad infrastruktur och minskade utsläpp av fossila bränslen. Samtidigt finns idag ett stort befintligt behov av förbättrande och förebyggande åtgärder i distriktets sjöar och vattendrag, kopplat till påverkan från exempelvis vattenkraft och andra fysiska förändringar av vattenmiljöer, förorenade områden, gruvor, transportinfrastruktur, skogsbruk, industriverksamheter och tätortsbebyggelse. Utvecklingen behöver därför ske på ett ansvarsfullt och hållbart sätt, så vi når målen enligt Agenda 2030, de nationella miljömålen och miljö kvalitetsnormerna för vatten. Samtidigt som vi undviker att nya problem uppkommer i våra sjöar, vattendrag, kustvattenförekomster, dricksvattentäkter eller grundvattenmagasin.

Tekniken för användning av el i stället för fossila bränslen som energikälla utvecklas fort, och mycket talar för att verksamheter som finns eller är på väg att etableras i Bottenvikens vattendistrikt kommer att vara centrala för fortsatta framsteg. Omställningen innebär att många stora industriverksamheter ställer om till en mer koldioxidneutral produktion och detta medför samtidigt möjligheter till etablering av ny, elintensiv industri för utveckling av grön teknik. I distriktet finns även vattenkraftsproduktion som utgör en väsentlig del av den svenska energiförsörjningen och som kommer att behövas för att klara omställningen till ett mer klimatsmart samhälle. Utvecklingen pekar

Samrådshandling

också på ett ökat behov av bostäder, service och infrastruktur för att möta den ökande efterfrågan på arbetskraft. Hösten 2024 publicerade regeringen en strategi för Norra Sverige (se länk nedan) där flera av dessa behov och aspekter tas upp. Genom strategin lägger regeringen en grund för stärkt konkurrenskraft, effektiv samverkan och attraktiva samhällen i norra Sverige.

HÄR KAN DU LÄSA MER OM REGERINGENS STRATEGI FÖR NORRA SVERIGE:

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/06/regeringen-lanserar-strategi-for-nyindustrialiseringen-och-samhallsomvandlingen-i-norra-sverige/>

I den snabba takt som industrin och samhället nu behöver ställa om, gäller det, inte minst ur ett vattenperspektiv, att planera väl, göra noggranna avvägningar och tänka efter före. Samhällsomvandlingen, klimatförändringarnas effekter och ökade krav på höjd beredskap, kommer att kräva medvetna prioriteringar kring vattenfrågorna, likväl som bra och transparanta underlag för bedömningar och beslut. Utöver det krävs att det avsätts tillräckliga resurser för förvaltningen likväl som till det viktiga befintliga och fortsatta åtgärdsarbetet.

Vattenmyndigheten i Bottenviken ser även behov av att fortsätta utveckla och fördjupa samverkan och dialog mellan alla berörda aktörer kring dessa viktiga och komplexa frågor. Det är några av de utmaningar som distriktet står inför de kommande åren och som vi beskriver i denna samrådshandling om arbetsplan och viktiga frågor i Bottenvikens vattendistrikt, inför förvaltningscykel 2027 - 2033.

1.1 Varför genomför vattenmyndigheten samråd om arbetsprogram och viktiga vattenfrågor?

Vattenförvaltningsarbetet sker i cykler om sex år. I slutet av varje förvaltningscykel ska en förvaltningsplan, ett åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer (MKN) för alla vattenförekomster beslutas. Vattenmyndigheterna ska enligt Vattenförvaltningsförordningen (VFF) (SFS 2004:660) genomföra flera samråd innan en ny förvaltningsplan, ett reviderat åtgärdsprogram och reviderade miljökvalitetsnormer beslutas. Detta för att ge alla som berörs av arbetet möjlighet att lämna sina

Samrådshandling

synpunkter och bidra med värdefull kunskap och information som kan utveckla arbetet framåt.

I denna samrådshandling beskriver vi framför allt:

- vilka arbetsmoment som ingår i arbetet med vattenförvaltning och när de genomförs,
- vilka aktörer samrådet i första hand riktar sig till och vilka andra som berörs,
- när viktiga beslut i vattenförvaltningsarbetet fattas,
- när olika samråd genomförs,
- vilka utmaningar vi bedömer som särskilt viktiga att arbeta med i Bottenvikens vattendistrikt,
- vad vattenmyndigheterna gemensamt har identifierat som prioriterat att arbeta vidare med på nationell nivå, för en vidareutvecklad förvaltning av våra vatten,
- Viktiga vägval vi har gjort för arbetet under åren fram till 2027.

1.2 Vattenförvaltning i Sverige

Ansvar för vattenfrågor finns hos många olika aktörer i samhället. Fem länsstyrelser har ett särskilt uppdrag att även vara vattenmyndighet och samordna vattenförvaltningsarbetet inom sina respektive distrikt. Länsstyrelsen i Norrbottens län är vattenmyndighet för Bottenvikens vattendistrikt. Alla länsstyrelser bidrar i arbetet genom att bland annat ansvara för att ta fram olika typer av underlag och genomföra klassificeringar av vattnets tillstånd. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) och Sveriges geologiska undersökning (SGU) tar fram föreskrifter och vägledning för hur arbetet ska genomföras.

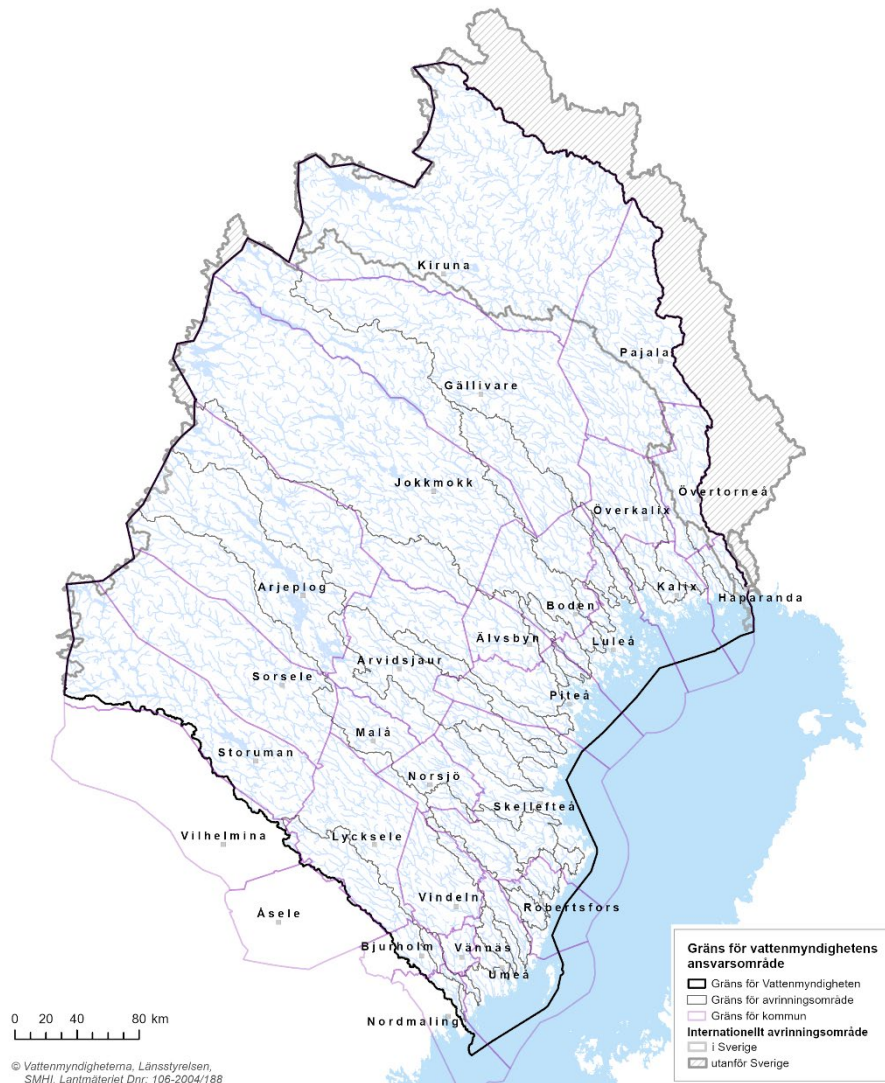
På varje vattenmyndighet finns även en vattendelegation som är utsedd av regeringen och där Landshövdingen är ordförande. Det är vattendelegationen som beslutar om förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram i slutet av varje sexårig förvaltningscykel.

För att vattenförvaltningen ska kunna genomföras på ett framgångsrikt sätt är det nödvändigt med engagemang hos många aktörer: kommuner (se figur 1, karta över kommuner i bottenvikens vattendistrikt), länsstyrelser, centrala myndigheter, verksamhetsutövare, branschorganisationer, intresseorganisationer, forskningsinstitutioner med flera (figur 2). De har alla olika roller i arbetet, till exempel som experter inom sitt område, som ansvariga för att åtgärder genomförs eller för att miljökvalitetsnormerna uppnås. Vissa berörs främst genom att dra nytta av förbättrande insatser som genomförs i vattenmiljön.

Samrådshandling

Andra främst som beslutsfattare eller genomförare av sådana insatser. Men gemensamt för alla är möjligheten att påverka arbetet genom att delta aktivt, till exempel vid offentliga samråd eller gemensamma möten och konferenser.

Figur 1: karta över alla kommuner i Bottenvikens vattendistrikt samt gränser för vattenmyndigheten, gränser för avrinningsområden och internationella avrinningsområden, både i utaför Sveriges gränser.

Samrådshandling

Figur 2: Aktörer vattenmyndigheterna samverkar med: friluftsintrösserade till exempel sportfiskare, seglare och paddlare. Fastighetsägare och boende. Kommuner så som VA-huvudman, ansvarig för planering av mark och vatten med flera. Länsstyrelser. Centrala myndigheter. Företag och verksamhetsutövare. Skogs- och lantbrukare. Intresseföreningar till exempel vattenråd.

VILL DU VETA MER OM VATTENFÖRVALTNING?

Läs mer på Vattenmyndigheternas hemsida:

<https://www.vattenmyndigheterna.se/>

1.3 Arbetsprogram och tidplan

För att underlätta för alla berörda att delta i vattenförvaltningsarbetet och lämna synpunkter på de underlag som tas fram, ska Vattenmyndigheterna i början av varje förvaltningscykel hålla samråd om ett Arbetsprogram med tidplan. I arbetsprogrammet ska vi beskriva de olika arbetsmomenten under förvaltningscykeln, vilka underlag som ska tas fram, när och hur synpunkter kan lämnas och när de formella besluten fattas.

I detta avsnitt redovisar vi arbetsprogram med tidplan för förvaltningscykeln 2022–2027.

Samrådshandling

Tidplanen finns också på vattenmyndigheterna webbsida (se länk nedan):

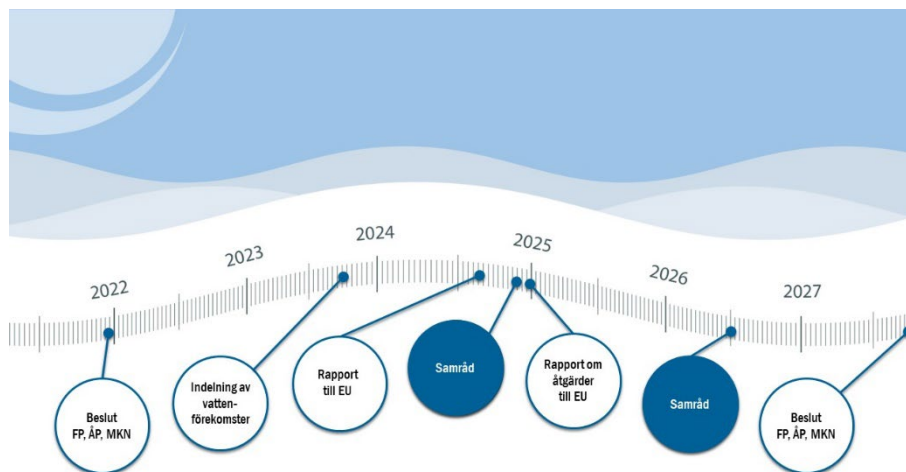
TIDPLAN FÖR FÖRVALTNINGSCYKEL 2022–2027

<https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/vattenforvaltning-i-sverige/tidplan-fram-till-2027.html>

På vattenmyndigheternas hemsida finns dessutom mer utförliga beskrivningar av de olika arbetsmomenten och en kort film som förklarar dessa.

1.3.1 Tidplan förvaltningscykel 2022–2027

Under varje förvaltningscykel genomförs flera arbetsmoment, som steg på vägen mot att ta fram en reviderad förvaltningsplan och åtgärdsprogram. I tidplanen i figur 3 framgår översiktligt vilka de viktigaste arbetsmomenten är och när de genomförs. Där visas också när viktiga beslut kommer fattas och under vilka perioder som vattenmyndigheterna anordnar olika samråd.

Figur 3. Övergripande tidplan för förvaltningscykeln 2022–2027. Tidplanen visar de huvudsakliga insatserna under hela förvaltningscykeln 2022–2027. Dessa består av Beslut om FP, ÅP och MKN vilket sker i slutet av 2022. Vattenförekomstindelning sker i slutet av 2023. Samråd om ÖVF och AP samt rapportering till EU sker mot slutet av 2025. Samråd om FP, ÅP och MKN sker i mitten av 2026 och beslut om FP, ÅP och MKN sker i slutet av 2027. Förkortningarna betyder: FP=Förvaltningsplan, ÅP=Åtgärdsprogram, MKN=Miljökvalitetsnorm, ÖVF: översikt över väsentliga frågor, AP: arbetsprogram

Samrådshandling

1.3.2 Samråd under förvaltningscykel 2022–2027

Samråden är den samverkansform där det är tydligast hur och när intresserade kan engagera sig i vattenförvaltningen. Samråden genomförs under bestämda perioder och handlar om vissa specifika frågor och underlag. De samråd som genomförs under denna förvaltningscykel är den samverkansform där det är tydligast hur och när intresserade kan engagera sig i vattenförvaltningen. Samråden genomförs under bestämda perioder och handlar om vissa specifika frågor och underlag. De samråd som genomförs under denna förvaltningscykel är:

- Arbetsprogram med tidtabell och Översikt över väsentliga frågor, tar in synpunkter inför arbetet med förvaltningsplan 2027 - 2033. Samrådet sker under perioden 1 november 2024 till 30 april 2025 i Bottenvikens vattendistrikt.

I samrådsunderlaget presenterar vattenmyndigheten frågor som vi bedömer som prioriterade för ett framgångsrikt genomförande av vattenförvaltningen.

Efter samrådet tar inte Vattenmyndigheten fram någon ny eller slutlig version av detta dokument, utan synpunkterna kommer i stället att beaktas i det fortsatta arbetet med att ta fram förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer.

MKN-samråd kopplat till den nationella planen för omprövning av vattenkraften (NAP):

- Den nationella planen för omprövning av vattenkraften syftar till att vattenverksamheter som producerar el ska omprövas för att få moderna miljövillkor. I enlighet med den tidplan som den nationella planen ställer upp, sker löpande samråd med förslag till reviderade miljökvalitetsnormer för berörda vattenförekomster, efter en fördjupad normöversyn och samverkan. I mars 2024 beslutade regeringen att den nationella planen ska pausas fram till den 1 juli 2025. Arbetet med att förändra lagstiftningen för vattenkraftens omprövning pågår ([regeringen.se](https://www.regeringen.se)) Detta påverkar vattenmyndigheternas arbete med att se över miljökvalitetsnormerna. Mer information finns på Havs- och vattenmyndigheternas hemsida samt Regeringskansliets hemsida.

Samrådshandling

FRÅGOR OCH SVAR OM DEN NATIONELLA PLANEN – NATIONELL PLAN FÖR OMRÖVNING AV VATTENKRAFT – ARBETE I VATTEN OCH ENERGIPRODUKTION – HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN.

<https://www.havochvatten.se/arbete-i-vatten-och-energiproduktion/vattenkraftverk-och-dammar/nationella-planen-nap/fragor-och-svar-om-den-nationella-planen.html>

PROMEMORIAN BÄTTRE FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR VATTENKRAFTENS OMRÖVNING KN2024/01642

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2024/08/promemorian-battre-forutsattningar-for-vattenkraftens-omprovning/>

Förslag till förvaltningsplan, åtgärdsprogram, miljö kvalitetsnormer och miljökonsekvensbeskrivning 2027 - 2033.

- Dessa revideringar av planer, normer och beskrivningar ska fastställas i december 2027. Samrådet är preliminärt planerat att genomföras från mitten av 2026 och sex månader framåt.

Förslag till riskhanteringsåtgärder inom dricksvattendirektivet:

- I slutet av cykeln kommer förslag till riskhanteringsåtgärder för dricksvattendirektivet att samrådas. Riskhanteringsåtgärderna enligt dricksvattendirektivet ska enligt lagstiftningen beslutas senast 1 juli 2027, men datum för när samrådet ska hållas är inte klart än. Vattenmyndigheterna planerar preliminärt att genomföra samrådet samtidigt som vattenförvaltningens samråd om förvaltningsplan, åtgärdsprogram, miljö kvalitetsnormer och miljökonsekvensbeskrivning 2027 - 2033.

1.3.3 När och hur kan du delta?

Det finns flera olika möjligheter att delta i arbetet med vattenförvaltning. Ett sätt är att engagera sig under de samråd som genomförs i varje förvaltningscykel och som beskrivs i föregående avsnitt.

Vattenmyndigheterna har många gemensamma nationella nätverk och grupper där vi samverkar med bland annat åtgärdsmyndigheter och nationella bransch- och intresseorganisationer. Inom varje vattendistrikt finns olika organ för samverkan kring vattenfrågor på regional och lokal nivå. Ofta är kommunerna centrala parter i dessa samarbeten. Verksamhetsutövare, intresseorganisationer och markägare är andra viktiga deltagare i samverkan på lokal nivå.

Det finns alltså flera olika sätt att engagera sig och tycka till om vattenförvaltningen. I Bottenvikens vattendistrikt gör du detta lättast

Samrådshandling

genom att:

- Delta under samråden och lämna skriftliga synpunkter på materialet. Alla som vill har möjlighet att lämna synpunkter på samrådsunderlagen.

Kontakta Länsstyrelsen i det län där du bor. Där finns beredningssekretariatet och dess vattenexperter som arbetar med att bedöma påverkan och statusen på vattnen inom länet, ta fram åtgärdsförslag med mera. De har den lokala kännedomen om hur länets vatten mår. Kontaktinformation hittar du på vattenmyndigheternas hemsida (se länk nedan).

LÄNSSTYRELSENAS ROLL - VATTENMYNDIGHETERNA

<https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/vattenforvaltning-i-sverige/lansstyrelsernas-roll.html>

- Kontakta lämpliga aktörer i frågor som rör vatten, exempelvis din kommun i frågor som rör vatten i samhällsplanering, VA-frågor och lokalt åtgärdsarbete.
- Engagera dig i ett vattenråd eller någon annan typ av samarbete som rör ett visst vatten eller avrinningsområde. Ditt närmaste vattenråd hittar du på Vattenorganisationernas roll | Vattenmyndigheterna (se länk nedan), alternativt hör av dig till beredningssekretariatet i ditt län (se länk ovan).

VATTENORGANISATIONERNAS ROLL - VATTENMYNDIGHETERNA

<https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/vattenforvaltning-i-sverige/vattenorganisationernas-roll.html>

- Lämna synpunkter och ställa frågor i databasen VISS (Vatteninformationssystem Sverige), för de vattenförekomsterna du är intresserad av

LÄS MER OM VISS HÄR:

<https://viss.lansstyrelsen.se/>

Samrådshandling

1.4 Vi vill veta vad du tycker

Det främsta syftet med samrådet är att få in synpunkter på om vi har fångat upp de viktigaste utmaningarna och prioriteringarna för vattenarbetet, särskilt i vattendistriktet men även på nationell nivå. Under samrådet har vem som helst möjlighet att framföra åsikter och synpunkter. Vi är särskilt nyfikna på vad viktiga regionala och lokala aktörer – inte minst länsstyrelser, kommuner och vattenråd – har att framföra. Även lokala verksamheter och markägare, företrädare för minoriteter, universitet och studieförbund, likväl som bransch- och intresseorganisationer har kunskaper, erfarenheter och idéer som är betydelsefulla för att föra vattenförvaltningsarbetet framåt.

Vi tar tacksamt emot och läser alla synpunkter vi får in. Ofta leder synpunkterna till att vi behöver förtydliga, förändra eller prioritera om i vårt fortsatta arbete. På så sätt blir vattenförvaltningsarbetet i olika delar av samhället ännu bättre. Tillsammans kan vi skapa förutsättningar för livskraftiga vattenmiljöer och en hållbar vattenförvaltning.

1.4.1 Frågor som Vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på när ni läser det här materialet:

1. Är tidplanen för vattenförvaltningsarbetet tydlig och framgår det hur och när du kan delta? Saknar du någon viktig information?
2. Har vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt fångat upp de viktigaste frågorna i respektive delavsnitt (3.1–3.6)? Saknas någon viktig fråga eller information? Eller är det något du anser inte borde prioriteras i arbetet framåt?
3. Har du konkreta förslag på hur arbetet kan utvecklas ytterligare för respektive delavsnitt (3.1–3.6) nedan?
4. Ser du behov av ytterligare fördjupning i form av exempelvis delförvaltningsplan eller delåtgärdsprogram inom något specifikt område eller sektor i Bottenvikens vattendistrikt?

2 Tillståndet i distriktet – Hur mår Bottenvikens vatten?

Bottenvikens vattendistrikt har betydande vattenresurser som till stor del är av god kvalitet. Många vattenförekomster är dock utsatta för mänsklig påverkan vilket ger konsekvenser för vattenförsörjning och vattenlevande djur och växter. En av utmaningarna i Bottenviken är att vattenfrågorna i högre grad behöver integreras i samhällsplanering och myndighetsutövning, liksom att vattenfrågorna medvetandegörs i högre utsträckning hos verksamhetsutövare och enskilda. Uppnår vi miljö kvalitetsnormerna för vatten når vi även ett flertal av målen enligt Agenda 2030 likväl som de nationella miljömålen, t.ex. ett rikt växt- och djurliv och levande sjöar och vattendrag.

En miljö kvalitetsnorm är en bestämmelse om kvaliteten i luft, vatten, mark eller miljön i stort. Det miljö kvalitetsnormen anger är vilka kvalitetskrav en vattenförekomst ska uppnå. De kan exempelvis uttryckas som god ekologisk status. Fysisk påverkan, till exempel flottledsrensning, dammbyggen, markavvattning, och historiska sjösänkningar, är den vanligaste orsaken till att god ekologisk status inte nås i vattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt. Även många av kustvattenförekomsterna är påverkade av fysiska förändringar i så stor utsträckning att de riskerar att inte kunna uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Distriktets sjöar och vattendrag bedöms samtliga vara påverkade av kvicksilver och PBDE som till stor del sprids via atmosfärisk deposition. Denna påverkan finns på alla sjöar och vattendrag i hela Sverige. Det är svårt att komma åt källan till dessa utsläpp vilket innebär att det inte går att fastställa när halterna kan tänkas hamna under EU:s gränsvärden.

För kemisk status, exklusive kvicksilver och PBDE, är 86,12% av inlandsvatten och 66,94% av kustvatten inte klassificerade, vilket betyder att en stor andel av vattenförekomsterna saknar mätdata. Den andel av inlandsvatten och kustvatten i vattendistriktet som har sämre än god kemisk status är 0,62 % respektive 13,70 %.

För distriktets grundvattenförekomster bedöms merparten ha god vattenkvalitet och kvantitet.

Tillgången till mätdata är dock låg för både yt- och grundvattenförekomster, vilket medför en viss osäkerhet om vilket

Samrådshandling

åtgärdsbehov som finns i distriktet.

Du kan läsa mer om läs mer om MKN och miljöövervakning i kap. 3.1 och kap 3.2. samt på vattenmyndigheternas hemsida (vattenmyndigheterna, vattenförvaltning, u.å.)

3 Viktiga frågeställningar för arbetet med vattenförvaltning i Bottenvikens vattendistrikt

I Bottenvikens vattendistrikt har vi flera utmaningar som ska tas hänsyn till vid arbetet med vattendirektivet.

Vattenkraften är en av Bottenvikens stora näringar och den står för 40 procent av årsproduktionen av el i Sverige. Distriktet har även en stor gruvnäring som utgör flera procent av Sveriges BNP. Den gröna omställningen kommer att ske till stor del med hjälp av de nya näringar som planeras i Bottenviken. Alla dessa kommer att ha påverkan på distriktets vatten. Men samtidigt krävs dessa förändringar för att samhället ska fungera. Bottenvikens vattendistrikt måste ha god kunskap om vattnen där i och det får distriktet genom bland annat övervakning. Distriktet behöver arbeta med de fysiska och de administrativa åtgärderna t.ex. genom att inrätta vattenskyddsområden för vårt dricksvatten. Vattnets värde måste tydliggöras och det kan ske genom att just arbeta med åtgärderna i vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för vatten 2016–2021 (Vattenmyndigheterna, åtgärder, u.å.). Det vi kan göra tillsammans i Bottenvikens vattendistrikt är att planera och arbeta med vattenfrågorna och de framtida klimatförändringarna. Vi kan samverka och utveckla dialogen om vattnet i distriktet och se till att vi jobbar utifrån vattendirektivet.

3.1 Vattenfrågor i Bottenvikens industriella omställning och i samhällets omvandling

I Bottenvikens vattendistrikt sker idag stora satsningar som syftar till att

Samrådshandling

ställa om industrin för att den ska bidra till ett fossilfritt samhälle. Satsningarna består av både nya anläggningar samt om- och utbyggnader av befintliga anläggningar. Den industriella omställningen kommer att kräva en omfattande samhällsomvandling, inte minst i termer av infrastruktur, transport och energi. En ökad exploatering, både i tätbebyggda områden och i tidigare orörda naturområden, kommer dock att innebära en ökad påverkan på vattenförekomsterna. Flera av dessa vattenförekomster är dessutom redan hårt belastade av befintliga verksamheter och historisk påverkan. Myndigheter och kommuner behöver nu göra komplexa avvägningar för att säkerställa att samhällsutvecklingen sker på ett långsiktigt hållbart sätt, så att Sverige kan leva upp till våra skyldigheter enligt vattendirektivet.

Vattenmyndigheten ser det som en prioriterad fråga att lyfta och bevaka vattenfrågorna i den industriella omställningen och samhällets omvandling. I detta avsnitt beskriver vi på vilket sätt vi ser att vattenförvaltningsarbetet kopplar till de processer som pågår och på vilket sätt vi avser att arbeta med frågorna under de kommande åren.

3.1.1 Den industriella omställningens påverkan på vattenmiljön

Industriella etableringar och utbyggnader kan innebära ökade utsläpp av förorenande ämnen eller ökat behov av processvatten, som i sin tur leder till mindre flöden och temperaturförändringar i berörda recipienter. Ökad andel av hårdgjorda marktytor ger uppkomst till ökad mängd dagvatten, som utan erforderlig rening för med sig föroreningar till sjöar och vattendrag. Etableringar som sker i tidigare oexploaterade områden kan inverka på exempelvis våtmarker och myrmarker, som fungerar som buffert vid höga vattenflöden samt fångar organiskt material och föroreningar innan de når vattnet. Expansjonen av hamnverksamheter kan leda till omfattande muddringsbehov och ökade vågrörelser mot närliggande stränder, vilket i sin tur kan leda till både erosion och uppgrundning samt naturligtvis till en ökad båttrafik med utsläpp, ljud och påverkan på landskapsbilden.

3.1.1.1 Miljökvalitetsnormer är bindande i prövningar

Flertalet av industrisatsningarna är beroende av miljötillstånd, vilket innebär att antalet påbörjade och planerade tillståndsprocesser har ökat, och det i snabb takt. Det finns inte något särskilt förfarande för dessa industrisatsningar, utan för dem gäller samma regler och krav som för andra verksamheter och åtgärder med påverkan på miljön.

Vattendirektivet ställer höga krav i förhållande till tillståndsprövningar. Det följer av 5 kap 4 § miljöbalken (SFS 1998:808) att tillstånd inte får meddelas till verksamheter eller åtgärder som riskerar att medföra en otillåten försämring av en vattenförekomsts status eller när uppnåendet

Samrådshandling

av gällande miljö kvalitetsnormer för vatten äventyras. Både vid ny prövning och omprövning gäller det att prövningsmyndigheten ska besluta de villkor som behövs för att verksamheten inte ska medföra en sådan försämring eller ett sådant äventyr. Den enda möjligheten att vid prövning tillåta en verksamhet som strider mot kraven i 5 kap. 4 § miljöbalken (SFS 1998:808) är om undantag beviljas. Förutsättningarna för att bevilja undantag är noggrant reglerade i 4 kap. 11–12 §§ vattenförvaltningsförordning (VFF 2004:660).

För Vattenmyndigheten innebär ovanstående ett tydligt ansvar att tillhandahålla tillförlitliga klassificeringar och väl avvägda miljö kvalitetsnormer. Verksamhetsutövarna har för sin del högt ställda krav på det underlag och miljökonsekvensbeskrivning som ska medfölja ansökningar om tillstånd. Det är mycket viktigt att verksamhetsutövare undersöker alla möjliga tekniska lösningar för att minimera sin påverkan på vattenmiljön.

3.1.1.2 Vissa vattenförekomster utsätts för stor påverkan

Industrisatsningarna innebär i många fall en risk för ökad påverkan på vattenförekomster där det redan finns en eller flera påverkanskällor som bidrar till sänkt status för exempelvis näringsämnen, förorenande ämnen eller hydromorfologiska förhållanden. Eftersom det är den totala belastningen på berörda vattenförekomster som avgör om tillstånd kan ges i ett enskilt fall, är utrymmet för att tillåta nya eller ändrade verksamheter i sådana fall mycket snävt, om inte det samtidigt vidtas åtgärder för att minska påverkan från de befintliga påverkanskällorna. Vattendirektivet (2000/60/EG) medger inte kompenserande åtgärder i andra vattenförekomster.

En förutsättning för nya etableringar inom den industriella omställningen är därför att verksamhetsutövare, kommuner och myndigheter hjälps åt för att få en samlad bild av den kumulativa påverkan av de kommande förändringarna samt för att planera och genomföra åtgärder som förhindrar ökad belastning på berörda vattenförekomster utifrån ett helhetsperspektiv. Kommunerna har genom sin skyldighet att följa miljö kvalitetsnormer i sin planläggning en viktig roll att spela i detta sammanhang. Likaså har nationella myndigheter som planerar för ny infrastruktur i form av vägar och järnvägar ett ansvar att följa miljö kvalitetsnormerna.

3.1.2 Vattenmyndighetens arbete med koppling till den nationella planen för omprövning av vattenkraft (NAP)

År 2020 beslutade regeringen om den nationella planen för moderna miljö villkor för vattenkraften (NAP). Planen innebär att alla anläggningar

Samrådshandling

för vattenkraftsproduktion ska omprövas så att deras tillstånd innehåller moderna miljövillkor. Prövningarna ska ske utifrån bestämd tidplan under en period av drygt 20 år med start 2022. Den ursprungliga tidplanen i NAP har efterhand behövt revideras för att säkerställa att omprövningarnas påverkan på vattenkraften blir acceptabel ur ett elsystemsperspektiv. Det har även tillkommit nya vägledningar och även förslag på ändrade bestämmelser av betydelse för avvägningen mellan förbättringar av vattenmiljön och behovet av en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel vid fastställandet av moderna miljövillkor. NAP förutsätter att prövningarna föregås av regionala samverkansprocesser som ger alla berörda aktörer möjlighet att ta fram nödvändigt underlag.

Vattenmyndigheten ser arbetet med genomförande av NAP som högt prioriterat och har anpassat sitt arbete med normsättning av vattenkraftspåverkade vattenförekomster så att det följer tidplanen inom NAP. Detta innebär att under perioden för NAP kommer miljö kvalitetsnormer att revideras löpande för att varje prövning ska få ett så bra underlag som möjligt. Samråd om miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster med påverkan av vattenkraft kommer därför att hållas regelbundet under förvaltningscykeln.

När vattenmyndigheten tar fram miljö kvalitetsnormer är utgångspunkten att vattenförekomsterna ska nå god ekologisk status. I NAP anges ett nationellt riktvärde på 1,5 TWh och de så kallade HARO-värdena för att begränsa produktionsförluster, som är vägledande för vattenmyndigheternas bedömning avseende förklarande av vattenförekomster som kraftigt modifierade (KMV) och undantag i form av mindre strängt krav (MSK). Även reglerförmågan ska värnas och vägledande för detta är den klassificering av kraftverk utifrån deras reglerbidrag. NAP anger att kulturmiljö också kan vara grund för att Vattenmyndigheten ska förklara vattenförekomster som kraftigt modifierade (KMV) och undantag i form av mindre strängt krav (MSK).

NAP uppmärksammar också risken för konflikt mellan regleringen till förmån för vattenkraftsproduktion och exempelvis bevarandemål i Natura 2000-områden. Miljö kvalitetsnormer måste nämligen fastställas så att normer och mål för skyddade områden uppfylls, där det strängaste kravet alltid har företräde. Det innebär att i de fall där KMV och MSK tillämpas så anger kravnivån, där det är relevant, även de särskilda krav som behövs för att uppnå bevarandemålen för de påverkade Natura 2000-områdena.

3.1.2.1 Särskilda utmaningar i Bottenvikens vattendistrikt

I Bottenvikens vattendistrikt finns stora älvar där det sedan länge bedrivits storskalig vattenkraftsproduktion. Ungefär 40 % av hela Sveriges årsproduktion av vattenkraft sker i distriktet. Flera av

Samrådshandling

vattenkraftverken har dessutom stor betydelse för den nationella reglerförmågan. I distriktet bedöms 124 vattendrag samt 490 sjöar vara påverkade av vattenkraftsverksamheter genom förändring i konnektivitet och/eller hydrologisk regim och/eller morfologiskt tillstånd.

I distriktet finns även stora områden med höga naturvärden samt en mängd olika vattenberoende växt- och djurarter som är skyddade på olika sätt, bland annat genom Natura 2000-områden. Vissa Natura-2000 arter, som lax och flodpärlmussla, är mycket känsliga mot förändrad konnektivitet eller hydrologisk regim. I distriktet finns även kulturmiljöer som kan beröras av åtgärder för att uppnå god ekologisk status.

För vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt innebär ovanstående att normsättning i många fall kommer att innebära komplexa bedömningar och avvägningar mellan olika mål, krav och intressen. Samverkan med olika aktörer i syfte att få ett så bra kunskapsunderlag som möjligt ser vi därför som högt prioriterat i arbetet.

3.1.2.2 Samverkan kring vattenkraft och NAP

Vattenmyndigheterna är i sitt arbete med normsättningen beroende av underlag och analyser avseende miljöåtgärders påverkan på vattenkraftens förmågor från Svenska kraftnät och Energimyndigheten. Vattenmyndigheterna behöver även stöd från de organisatoriska delar av länsstyrelserna som ansvarar för att ta fram bevarandeplaner för Natura 2000-områden.

Det pågår ett samarbete mellan vattenmyndigheterna, Havs- och vattenmyndigheten, Svenska kraftnät, Energimyndigheterna och länsstyrelsernas gemensamma NAP-nätverk kring hur regionala samverkansprocesser inom NAP och vattenmyndigheternas fördjupade normöversynen avseende vattenkraftspåverkan kan ske parallellt på lämpligt sätt. Detta kräver att roller, ansvar och förväntningar i genomförande av NAP fortsätter tydliggöras samt att tillräcklig finansiering för samtliga inblandade myndigheter säkras. I skrivande stund föreslås även ändrade bestämmelser gällande den regionala NAP-samverkansprocessen (Regeringen, KN2024/01642).

3.1.3 Frågor som vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på i delavsnitt 3.1 Vattenfrågor i Bottenvikens industriella omställning och i samhällets omvandling

Samrådshandling

FRÅGOR SOM VATTENMYNDIGHETEN SÄRSKILT VILL HA SYNpunkTER PÅ I DELKAPITEL 3.1:

5. Har vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt fångat upp de viktigaste frågorna i delkapitel 3.1? Saknas någon viktig fråga eller information? Eller är det något du anser inte borde prioriteras i arbetet framåt?
6. Har du konkreta förslag på hur arbetet kan utvecklas ytterligare gällande delkapitel 3.1 Vattenfrågor i Bottenvikens industriella omställning och i samhällets omvandling?

3.2 God kunskap om våra vatten, ett viktigt underlag för rätt beslut

3.2.1 Dricksvatten i Bottenviken

Vattenmyndigheterna arbetar tillsammans med länsstyrelserna med genomförandet av EU:s nya dricksvattendirektiv (EU) 2020/2184. Det nya direktivet skiljer sig från det tidigare dricksvattendirektivet genom att det bland annat ska införas en riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet som omfattar alla led i dricksvattenkedjan.

I Bottenvikens vattendistrikt kommer vårt dricksvatten till största del från grundvattenförekomster och en mindre del från sjöar och vattendrag. När vatten används till dricksvatten kan det benämnas som en dricksvattenförekomst och/eller vattentäkt.

Grundvattenförekomster som utgör dricksvattenförekomster enligt artikel 7.1 i vattendirektivet (2000/60/EG) räknas som skyddade områden och är obligatoriska att övervaka.

Dricksvattenförekomsterna i distriktet har i det stora hela god kvalitet och kvantitet i nuläget, men en utmaning är att många i dag saknar skydd i form av vattenskyddsområde och att det inte finns tillräckligt med övervakning av vattnet. Figur 4 visar en karta över dricksvattenförekomster och vattenskyddsområden i Bottenvikens vattendistrikt.

Vattenmyndigheternas roll är att se till att det utförs en riskbedömning, ta fram förslag på åtgärder och se till att det finns och genomförs övervakning i tillrinningsområden för uttagpunkter för dricksvatten. Detta i syfte att skydda kvaliteten på vårt dricksvatten.

För att kunna genomföra ändamålsenliga riskbedömningar ser

Samrådshandling

vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt att särskilt fokus behöver läggas på följande områden:

- En förbättrad kommunikation och samverkan mellan vattenmyndigheterna, kommuner och dricksvattenleverantörer bland annat i syfte att arbeta mot samma mål.
- Det är viktigt att det underlag som finns om vattentäkter, till exempel råvattendata, finns tillgängligt för att kunna användas vid riskbedömningar i tillrinningsområde till uttagspunkt. Det är också viktigt att resultatet från vattenmyndigheternas riskbedömningar kommer dricksvattenleverantörerna till nytta.
- Hänsyn till nytillkomna parametrar, tex mikrobiologi och sänkta gränsvärden för PFAS behöver tas.
- Vattenskyddsområden är sedan tidigare en viktig åtgärd inom vattenförvaltningen, men dessa måste utvecklas ytterligare då många dricksvattenförekomster idag saknar vattenskyddsområden.

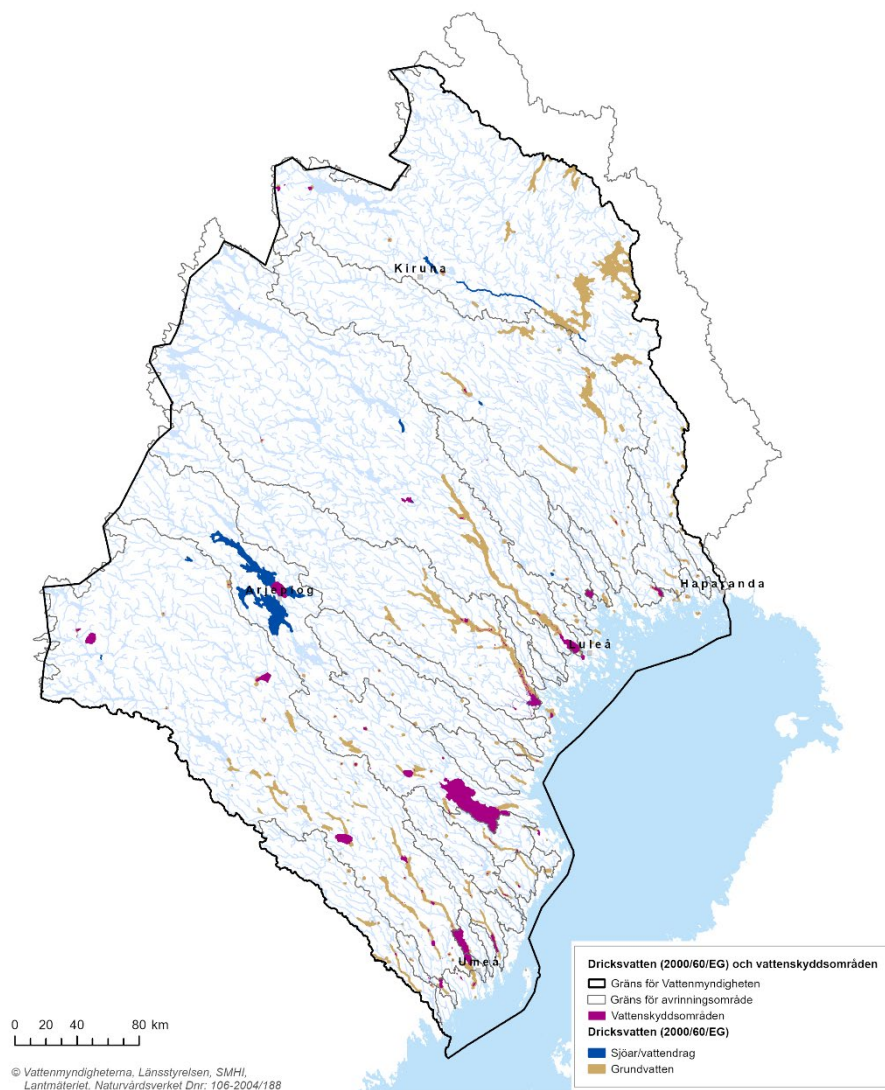
DRICKSVATTENDIREKTIVET

<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2020/2184/oj>

GENOMFÖRANDE AV EU:S NYA DRICKSVATTENDIREKTIVET, PROPOSITION 2023/24:30:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/genomforande-av-eus-nya-dricksvattendirektiv_hb01mju6/html/

Samrådshandling

Figur 4. Figuren visar en karta över vattenskyddsområden och dricksvattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt.

3.2.2 Fortsatt utveckling av miljöövervakningen

Data från miljöövervakning är viktigt underlag för att bedöma tillstånd och påverkan i våra vatten, bland annat för statusklassificeringen av yt- och grundvattenförekomster. Övervakningsdata används också för uppföljning av åtgärders effekter och som underlag för prioritering av åtgärder, exempelvis i miljötillsyn.

Övervakningen av vatten är generellt sett otillfredsställande i hela landet med följden att det är svårt att kunna genomföra en helt tillförlitlig bedömning av status och miljöproblem i Bottenvikens vattendistrikt. Flera av distriktets vattenförekomster, både yt- och grundvatten, behöver övervakas för att vi ska kunna följa miljökvalitetsnormerna och leva upp till de lagar och riktlinjer som följer av EU:s vattendirektiv

Samrådshandling

(2000/60/EG).

Sveriges övervakning av yt- och grundvatten behöver fortsätta utvecklas för att bättre möta upp de behov som finns inom arbetet med vattenförvaltning. Detta är något som också EU-kommissionen har påtalat i sina granskningar av Sveriges vattenförvaltningsarbete. Behovet av utökad och bättre samordnad miljöövervakning har också lyfts av många aktörer under vattenmyndigheternas tidigare samråd.

För att utveckla och samordna miljöövervakningen av vatten har Havs- och vattenmyndigheten, vattenmyndigheterna, länsstyrelserna, Sveriges geologiska undersökning och Naturvårdsverket tagit fram handlingsplanen Full koll på våra vatten. Planen består av olika moment som behöver genomföras för att åtgärda brister i dagens övervakning. I planen beskrivs också roller och ansvar för genomförandet.

I planen ingår bland annat att:

- Beskriva vilken övervakning som behövs och vad som saknas.
- Utveckla strategier för organisation och finansiering av övervakningen.
- Se över hur dataflöden från analys till nationell datavärd kan förbättras.

MER INFORMATION OM HANDLINGSPLANEN FINNS PÅ HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETENS WEBBSIDA:

<https://www.havochvatten.se/overvakning-och-uppfoljning/miljoovervakning/full-koll-pa-vara-vatten.html>

Samrådshandling

3.2.3 Frågor som Vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på i delkapitel 3.2 God kunskap om våra vatten, ett viktigt underlag för rätt beslut

FRÅGOR SOM VATTENMYNDIGHETEN SÄRSKILT VILL HA SYNUNKTER PÅ I DELKAPITEL 3.2:

7. Har vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt fångat upp de viktigaste frågorna i delkapitel 3.2? Saknas någon viktig fråga eller information? Eller är det något du anser inte borde prioriteras i arbetet framåt?
8. Har du konkreta förslag på hur arbetet kan utvecklas ytterligare gällande delkapitel 3.2 God kunskap om våra vatten, ett viktigt underlag för rätt beslut?

3.3 Tydliggöra vattnets värde för samhället

Vattnets värde och den samhällsnytta som en god vattenkvalitet ger upphov till ska vara ledande i motiveringen till att vidta åtgärder. I litteraturen kan man tydligt se att en god vattenmiljö har stora ekonomiska värden och att vattenvårdande åtgärder ofta lönar sig för samhället. Åtgärdsprogrammet leder till att tillståndet i miljön förbättras, men de innebär också nyttor för människor och samhället i stort. Dricksvattenproducenter och andra verksamheter som är beroende av vatten, gynnas av godare vattenkvalitet då de kan minska sina kostnader för rening. Spridning av miljögifter och skadliga ämnen orsakar skada i miljön, men även för människor som exponeras för dessa ämnen. Dessa skador innebär kostnader för samhället, till exempel för vårdkostnader, oförmåga att arbeta på grund av ohälsa och försämrad livskvalitet bland annat. Som exempel antas PFAS-föroreningar medföra stora kostnader för samhället relaterat till sjukdom. I Sverige handlar det om belopp på tiotals miljoner kronor, varje år. Att undvika att dessa ämnen sprids i vattnet och miljön innebär stora nyttor för samhället.

Men nyttan med åtgärdsprogrammet och en förbättrad vattenkvalitet är inte bara kopplat till att kostnader minskar eller uteblir. Det tillkommer också många olika nyttor av att förbättra vattenkvaliteten. Möjligheter för rekreation, natur- och fisketurism förbättras vilket också innebär stora nyttor för samhället. Alla dessa nyttor kan beskrivas kvalitativt, men för att kunna väga dem mot kostnader behöver de även uppskattas i kronor. Den samhällsekonomiska nyttan av att följa åtgärdsprogrammet och

Samrådshandling

uppfylla miljö kvalitetsnormerna kommer att uppskattas monetärt. Denna beräkning av nyttan kommer att göras för både ytvatten och grundvatten. Underlaget utgörs av betalningsviljestudier som undersöker värdet av vattenkvalitetsförbättringar. Studierna tar hänsyn till värdet av att förbättra yt- och grundvatten inom landets gränser.

Beskrivningen av vattnets värde görs också med hänseende till hur vattnet används i samhället, och av vilka. Denna beskrivning görs distriktsvis för att visa på skillnader i förutsättningar, möjligheter och utmaningar mellan distrikten. Detta jämförs med de kostnader som brukarna står för, som VA-taxa, miljöåtgärder kopplat till vatten etcetera. Jämförelsen syftar till att få en bild av hur kostnadstäckningen ser ut.

3.3.1 Frågor som vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på i delavsnitt 3.3 Tydliggöra vattnets värde för samhället

FRÅGOR SOM VATTENMYNDIGHETEN SÄRSKILT VILL HA SYNUNKTER PÅ I DELKAPITEL 3.3

9. Har vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt fångat upp de viktigaste frågorna i delkapitel 3.3? Saknas någon viktig fråga eller information? Eller är det något du anser inte borde prioriteras i arbetet framåt?
10. Har du konkreta förslag på hur arbetet kan utvecklas ytterligare gällande delkapitel 3.3 Tydliggöra vattnets värde för samhället?

3.4 Vidareutveckla samverkan och dialog

Vattenmyndigheten ser samverkan som en viktig faktor för en effektiv och uthållig vattenförvaltning och för att kunna öka åtgärdstakten samt att den behöver fortsätta och förbättras ytterligare. Vattenmyndigheten ser därför frågan om samverkan och dialog som en prioriterad fråga i vattenförvaltningsarbetet.

Samverkan mellan flera aktörer är en grundläggande förutsättning för vattenförvaltning. Inom distriktet använder vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt flera olika sätt att samverka på, både fysiskt och digitalt. Vattenmyndigheten samverkar med, för dialog och genomför informerande insatser gentemot länsstyrelserna samt dess beredningssekretariat, kommunerna, vattenråden, vattendelegationens referensgrupp, intresseorganisationer, med flera. En ökad delaktighet, ett ökat kunskapsutbyte och en acceptans för de beslut som fattas är det

Samrådshandling

övergripande målet med Bottenvikens samverkansarbete. God dialog och samverkan är en förutsättning för att vattendistriktets kommuner och län ska kunna arbeta aktivt med sina åtgärder, och därmed kunna öka åtgärdstakten i distriktet, vilket i sin tur leder till att miljö kvalitetsnormerna uppnås. Dialogen är viktig för att de åtgärder som vattenmyndigheterna föreslår ska vara möjliga att genomföra och vara väl förankrade.

Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt är medveten om att det finns olika förutsättningar för kommunerna i distriktet att täcka upp alla de kompetenser som behövs när det gäller vattenfrågor då dessa konkurrerar om skattemedlen till bland annat vård, skola och omsorg. En del kommuner jobbar systematiskt med vattenfrågorna och har kommit i gång med sitt åtgärdsarbete.

Samverkansplaneringen behöver ta hänsyn till var i vattenförvaltningscykeln vi befinner oss, där cykeln startar med övervakning och kartläggning och fortsätter med samråd.

3.4.1 Internationell samverkan

När det kommer till samverkan är Bottenvikens vattendistrikt det enda distrikt som delar gränsvatten med två andra länder, Norge och Finland.

Bottenviken samverkar kring Torneälvens internationella vattendistrikt tillsammans med Gränssälvscommissionen och Lapplands Närings-, Trafik- och Miljöcentral i Rovaniemi. En gemensam plan för vattenförvaltningen av Torneälvens internationella avrinningsområde 2022–2027 är framtagen i samband med framtagandet av Förvaltningsplan för vatten 2022–2027 (vattenmyndigheterna, förvaltningsplan (u.å.).

Det finns i dagsläget både gemensamma planer, program och åtgärdsprojekt rörande Torne älv. En översikt gällande dessa presenteras nedan.

Följande projekt bedrivs i gränsöverskridande vatten eller i samverkan med Norge och Finland. Informationen nedan anger projektens specifika namn eller en länk till sidor där man kan läsa mer om berörda myndigheters arbete.

SeaMoreEco - Seamless monitoring, restoration, and conservation in the northern Gulf of Bothnia

CLAP - Climate change communication and adaptation in Arctic protected areas.

MyreN - Myrrestaurering i Norrbotten

TRIWA - The Torne River International Watershed

Samrådshandling

Revives – Reviving freshwater pearl mussel populations and their habitats.

Restaurering av sjöar och vattendrag | Länsstyrelsen Norrbotten. Här finns all information i korthet om alla EU- och andra projekt som länsstyrelsen deltagit i tidigare eller för närvarande är involverade i. (Se länk nedan.)

RESTAURERING AV SJÖAR OCH VATTENDRAG / LÄNSSTYRELSEN NORRBOTTEN (LANSSTYRELSEN.SE)

<https://www.lansstyrelsen.se/norrbotten/miljo-och-vatten/atgarder-och-verksamheter-i-vatten/restaurering-av-sjoar-och-vattendrag.html>

Projektbanken - EU-program 2021–2027 (tillvaxtverket.se) Här finns alla projekt som är beviljade inom Aurora programmet. (Se länk nedan.)

PROJEKTbanken - EU-PROGRAM 2021 - 2027 (TILLVÄXTVERKET.SE)

<https://tillvaxtdata.tillvaxtverket.se/projektbanken2020#page=8f5be081-68fe-4674-8092-115aa06ab78e>

Det är av vikt att allmänheten får en överblick över pågående och kommande projekt samt ges möjlighet att delta. Vattenmyndigheten har för avsikt att arbeta tillsammans med länsstyrelsen och Finland för att få en synkning mellan hur man ser på olika miljöproblem samt hur de beskrivs så att det inte sker missförstånd i samrådsprocesser. Samarbetet om gränsvattenförekomsterna mot Norge handlar främst av synkronisering av statusklassning och miljö kvalitetsnormer. Synkroniseringen med Norge genomfördes under förra förvaltningscykeln, hösten 2020. Nästa avstämning kommer äga rum efter statusklassningen, i nuläget planerad att ske under 2025. Det sker även ett löpande samarbete gällande vissa kärnfrågor. En viktig punkt som arbetas med är hanteringen av invasiva arter. Utöver det ligger fokus just nu på påverkan från miljöfarliga verksamhet över gränserna samt utvecklingen av NAP-arbetet.

3.4.2 Nationell samverkan

Det finns många aktörer som arbetar med vattenfrågor i Sverige, bland andra centrala myndigheter och intresseorganisationer. Vattenmyndigheterna har huvudansvaret för vattenförvaltning i respektive distrikt, med stöd av de föreskrivande myndigheterna Havs- och vattenmyndigheten och Sverige geologiska undersökning. Det sker

Samrådshandling

även en ständig samverkan med de fem Vattenmyndigheterna. Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) tar fram många viktiga underlag till vattenmyndigheterna.

Det sker regelbundna dialogmöten mellan Vattenmyndigheterna och de myndigheter som har åtgärder i åtgärdsprogrammet, s.k. åtgärdsmyndigheter. Dialogmötena är viktiga för att diskutera genomförande av de åtgärder som respektive myndighet ansvarar för och för att ta fram och tidigt förankra förslag för nya åtgärder.

Vattenmyndigheten sammanställer svaren från länsstyrelsernas och kommunernas åiterrapportering och återkopplar om lokala och nationella resultat vilket delvis ligger till grund för hur man ska utveckla sitt arbete för ett mer effektivt arbete med vattenförvaltningen, men vilket också ger en grund för förändringar som behöver ske i åtgärdsprogrammet efter 2027.

3.4.3 Distriktssamverkan

Samverkan sker också i samband med NAP-samråd. (Se delkapitel 3.1)

För att lyfta distriktets samverkan tar vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt årligen fram en samverkansplan tillsammans med distriktets beredningssekretariat. Det övergripande syftet med samverkansplanen är att beskriva formerna för den externa samverkan inom vattenförvaltningen då vi som arbetar med vattenförvaltning är beroende av olika aktörer och underlag för att kunna genomföra våra uppdrag. Samverkansplanen lyfter samverkansbehov, lämpliga samverkansforum och förslag på aktiviteter. Förutom vattenmyndigheten och beredningssekretariaten kan personer från andra delar av länsstyrelserna, kommuner, vattenråd eller andra aktörer ingå i planeringen av samverkansaktiviteter.

Lokal samverkan och delaktighet är centralt för att målen i vattendirektivet ska kunna nås på lokal nivå. Genom att planera och samordna samverkansinsatserna internt (vattenmyndigheten och beredningssekretariaten) kan vi göra bra prioriteringar och få bättre kvalitet och långsiktighet på samverkansarbetet.

3.4.4 Vattenpolitiker

I kommunerna i Bottenvikens vattendistrikt finns så kallade vattenpolitiker utsedda av kommunerna själva. Vattenpolitiker har funnits i distriktet sedan 2010 i syfte att lyfta vattenfrågorna inom och mellan kommuner på politisk nivå. Arbetet med de kommunala vattenpolitikerna har skett i samverkan med Norrbottens kommuner och Region Västerbotten. 22 av 28 kommuner har utsett vattenpolitiker för

Samrådshandling

mandatperioden 2022–2026. Förfrågan gick även ut till region Norrbotten och Västerbotten, vilka inte utsett någon vattenpolitiker för aktuell period.

Vattenpolitikerna i Bottenvikens vattendistrikt fungerar som ett informationsnätverk får ta del av information som rör vattenförvaltningen genom nyhetsbrev, mailutskick och information om möten som vi anordnar i samverkanssyfte, till exempel vattenrådets dag och referensgruppsmöten.

Vattenpolitikerna är en viktig länk i kommunernas genomförande av åtgärdsprogrammet och en viktig del i att stärka samarbetet kring vattenfrågor inom och mellan kommunerna. Vattenmyndigheten ser att vattenpolitikerna har en viktig roll i att lyfta frågor som rör vattenförvaltningen på den politiska agendan.

Vattenmyndigheten vill erbjuda möjlighet för vattenpolitiker att få ökad kunskap om vattenförvaltningen genom att ta del av information via mailutskick, men även via möjlighet att delta på olika evenemang som anordnas. Vattenmyndigheten ser det som prioriterat att fortsätta ha regelbunden kontakt med vattenpolitikerna via mailutskick och att bjuda in dem till olika möten och konferenser som anordnas.

3.4.5 Vattenråden

För att hålla ihop avrinningsområdesperspektivet i förvaltningsarbetet ser vattenmyndigheten vattenråden som en viktig aktör när det kommer till samverkan. Vattenråden är en organisation som sprider information och samlar lokalkunskap och engagemang. Ett vattenråd är en frivillig sammanslutning av aktörer inom ett avrinningsområde som gemensamt arbetar för ett helhetsperspektiv på områdets vattentillgångar.

I Bottenvikens vattendistrikt finns det 12 vattenråd, varav 1 är kustvattenråd. Vattenråden i distriktet täcker i stort sett hela distriktet, se figur 5.

Vattenmyndighetens roll i samverkan med vattenråden är bland annat att samordna och skapa rutiner för samverkan i distriktet, synliggöra vattenrådets bidrag till vattenförvaltningsprocessen samt vägleda vad som är viktigt att ta ställning till och när i vattenförvaltningsarbetet.

Samrådshandling

Figur 5: Kartan visar vattenråden i Bottenvikens vattendistrikt. Dessa är: Tornedalens vattenparlament, Sangisälvens och Keräsökis vattenråd, Kalix- och Töreälvens vattenråd, Luleälvens vattenråd, Fyrkantens vattenråd, Piteälvens vattenråd, Åby- Byske och Kågeälvens vattenråd, Skellefteälvens vattenråd, Mellanbygdens vattenråd, Ume- och Vindelälvens vattenråd, Södra Västerbottens vattenråd och Södra Bottenvikens kustvattenråd.

3.4.6 Vattendelegationens referensgrupp

För att få en hög kvalitet och bred förankring av vattenförvaltningsarbetet samt en god uppslutning kring de beslut som fattas av vattendelegationen i Bottenvikens vattendistrikt, finns en referensgrupp med personer med spetskompetens inom viktiga vattenanknutna intressen i regionen.

I nuläget är referensgruppens roll att vara informationsspridare och informationsmottagare om vattenförvaltningen. Vattendelegations referensgrupp är öppen för alla men som representant i gruppen bör

Samrådshandling

man vara väl insatt i vad ens egen samhällssektor eller bransch har för position och argumentation nationellt och regionalt i olika vattenanknutna frågor.

Om du vill veta mer om vattendelegationens referensgrupp och kanske vill anmäla dig som representant, kan du läsa mer om detta på vår hemsida. (Se länk nedan).

VATTENDELEGATIONENS REFERENSGRUPP

<https://www.vattenmyndigheterna.se/vattendistrikt/bottenviken/referensgrupp.html>

3.4.7 Frågor som vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på för delkapitel 3.4 Vidareutveckla samverkan och dialog

FRÅGOR SOM VATTENMYNDIGHETEN SÄRSKILT VILL HA SYNUNKTER PÅ I DELKAPITEL 3.4 ÄR:

11. Har vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt fångat upp de viktigaste frågorna i delkapitel 3.4? Saknas någon viktig fråga eller information? Eller är det något du anser inte borde prioriteras i arbetet framåt?
12. Har du konkreta förslag på hur arbetet kan utvecklas ytterligare gällande delkapitel 3.4 Vidareutveckla samverkan och dialog?

3.5 Underlag och stöd för ökat åtgärds genomförande

Av Vattenförvaltningsförordningen följer att ett åtgärdsprogram ska ange de åtgärder som behöver vidtas för att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna uppfyllas. Vattenmyndigheterna ser det som en viktig fråga att fortsätta vidareutveckla stöd för att på olika sätt stötta åtgärdsmyndigheterna i deras arbete med att genomföra åtgärder enligt åtgärdsprogrammet för vatten 2022–2027 (vattenmyndigheterna u.å.). I detta avsnitt beskriver vi det arbete som skett hittills under förvaltningscykeln och våra prioriteringar framåt.

Det är statliga myndigheter, länsstyrelser och kommuner som enligt miljöbalken ansvarar för att miljö kvalitetsnormerna följs (5 kap. 3 § SFS 1980:808). Myndigheterna har även en skyldighet att inom sina

Samrådshandling

ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett fastställt åtgärdsprogram (5 kap. 11 § SFS 1980:808). Detta innebär med andra ord att ansvaret för genomförandet av vattenförvaltningens åtgärdsprogram ligger på alla berörda myndigheter som omfattas av Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2022–2027 (vattenmyndigheterna, u.å.).

Åtgärdsprogrammet innehåller i flera fall en sammanhängande kedja av administrativa åtgärder på olika nivåer som var och en för sig själv och tillsammans verkar för bättre vatten i miljön. Vattenmyndigheterna kallar det Blå trådar. En central myndighet behöver ta fram en tillsynsvägledning. Länsstyrelsen och kommuner bör sedan använda vägledningen för att utföra tillsyn och därmed se till att fysiska åtgärder genomförs. Samverkan mellan åtgärdsmyndigheterna är därför en viktig del för åtgärdsprogrammets genomförande och att för att uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten.

Åtgärdsprogrammet följer också respektive myndighets ansvarsområde, därmed är åtgärdsprogrammen mellan distrikten relativt lika. Det faktiska genomförandet av dessa uppdrag skiljer sig dock åt, eftersom behoven i miljön och samhället ser olika ut i olika delar av Sverige.

3.5.1 Vidareutveckla stöd för åtgärds genomförandet

Det finns ingen aktör som enskilt kan uppnå och bibehålla en god vattenmiljö. Oftast finns det flera olika påverkanskällor som påverkar en vattenförekomst. Det är den sammanvägda bedömningen av påverkan som ligger till grund för vad som behöver åtgärdas.

Vattenmyndigheterna har tagit fram olika typer av stöd till åtgärdsmyndigheter i deras genomförande av åtgärdsprogrammet för vatten.

Vattenmyndigheterna har hittills tagit fram digitala åtgärdsunderlag där åtgärdsbehov visualiseras i kartunderlag som stöd i åtgärdsplaneringen. Av tidigare samråd har det framkommit önskemål om att det behövs en ökad samordning av arbete med åtgärder utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Detta har vi åtgärdat genom att bland annat utveckla Story Maps med avrinningsområdesvisa planeringsunderlag som ska underlätta för handläggare på kommuner och länsstyrelser att genomföra åtgärdsprogrammet för vatten. De knyter ihop åtgärdsprogrammet med miljö kvalitetsnormerna och databasen VISS. Underlaget finns inom ett tiotal verksamhetsområden, till exempel vattenförsörjning, fysisk planering och miljöfarlig verksamhet.

Vi har under 2024 även kompletterat de underlagen med Exceldokument som innehåller riskbedömningar i graf- och tabellform gällande

Samrådshandling

övergödning, miljögifter och fysisk påverkan i både grund- och ytvatten. Dokumentet ger en detaljerad bild över vilka vattenförekomster i en kommun som behöver åtgärdas och vilka miljöproblem det gäller. Det underlaget vänder sig främst till kommunerna och kan användas vid till exempel tillsynsplanering.

3.5.2 Ett ökat åtgärdsprogram genom rätt åtgärd på rätt plats

Åtgärdsprogrammet för vatten revideras inför varje förvaltningscykel. Sedan den första cykeln har justeringar och kompletteringar gjorts, samtidigt som en ganska stor andel av åtgärderna har funnits med i ungefär samma form i samtliga versioner av åtgärdsprogrammet. Detta har flera orsaker. Många åtgärder är av sådan karaktär att de behöver genomföras kontinuerligt, till exempel tillsyn och rådgivning. Andra åtgärder är av karaktären engångsåtgärder, men omfattar så många platser eller anläggningar att åtgärderna behöver spridas över en längre period. Det är inte möjligt att få ett mer effektivt åtgärdsarbete och en ökad åtgärdstakt enbart genom att utveckla de administrativa åtgärderna. Vägen till skarpåre åtgärder ligger därför snarare i att förbättra de underlag och verktyg som finns.

Miljökvalitetsnormerna är viktiga verktyg för att styra åtgärderna dit de behövs som mest och för att prövnings- och tillsynsmyndigheter samt vattenmyndigheterna ska kunna ställa rätt krav i exempelvis prövningar. Genom ändringar i miljöbalken och Vattenförvaltningsförordningen 2019, tydliggjordes kraven på att en verksamhet eller åtgärd inte får leda till försämrad status och äventyra miljökvalitetsnormerna. Ändringarna har lett till att tillämpning av miljökvalitetsnormerna ställs mer på sin spets i tillsyn och prövning. De skarpåre bestämmelserna har också drivit på kompetensutveckling och initiativtagande på myndigheterna.

3.5.3 Återrapportering som stöd för utvärdering av arbetet

De åtgärder som finns med i åtgärdsprogrammet utvärderas på olika sätt. Bland annat sker det årliga myndighetsdialoger med de centrala aktörerna samt med länsstyrelserna och kommunerna som kollektiv. Vattenmyndigheterna skickar även ett par gånger varje förvaltningscykel ut en enkät till samtliga åtgärdsmyndigheter, där vi efterfrågar hur det gått med åtgärdsarbetet hittills. Vi kallar processen för återrapportering av åtgärdsprogrammets genomförande.

Vattenmyndigheten har under 2021–2023 arbetat med att utveckla formerna och enkäten för återrapporteringen, i syfte att tydliggöra kopplingen till själva åtgärdsprogrammet betydligt skarpåre än i tidigare enkäter. Nytt för denna förvaltningscykel är även att

Samrådshandling

åtgärdsmyndigheterna själva får värdera på en 5-gradig skala hur arbetet går och motivera varför de ger sig själva ett visst betyg. Den nya processen innebär även mer tid för oss på vattenmyndigheterna att ta hand om och analysera svaren. När vi sammanställt materialet återkopplar vi enskilt till respektive åtgärdsmyndighet, inklusive länsstyrelser och kommuner, och tar fram en sammanfattande rapport till regeringen, där bland annat de behov som åtgärdsmyndigheterna lyfter för att kunna öka åtgärdstakten kan lyftas fram särskilt.

Några generella slutsatser från den senaste åiterrapporteringen, som skickades ut i slutet av 2023, är att arbete med åtgärd 1 (övergripande strategisk planering för åtgärdsprogrammets genomförande) är en viktig nyckel för hela kedjan av åtgärdsarbete för samtliga åtgärdsmyndigheter. Kommunerna lyfter även att de behöver ökat stöd bland annat gällande hur de ska beakta miljö kvalitetsnormer i översikts- och detaljplaner. Kommunerna lyfter även behov av ökat stöd i form av interna prioriteringar från ledningen i kommunstyrelsen och från politiska nämnder. Därutöver efterfrågar kommunerna för vissa delar av åtgärdsprogrammet vägledning från nationella myndigheter och länsstyrelsen. Kommunernas centrala behov är dock fortsatt ett behov av ökade resurser för att kunna finansiera de tillsynsåtgärder som efterfrågas i åtgärdsprogrammet. Detta är något som kommer lyftas i vattenmyndighetens skrivelse till regeringen.

Generellt lyfter flera åtgärdsmyndigheter ökade behov av resurser för ett ökat genomförande, vilket för distriktets del utvecklas närmare nedan.

3.5.4 Myndigheters och kommuners behov av ytterligare finansiering

Att säkra en långsiktig hållbar finansiering är fortsatt en utmaning för att vattenförvaltningsarbetet i distriktet ska kunna gå ifrån ord till handling. Vattenmyndigheten ser det som en prioriterad fråga att fortsätta stötta åtgärdsmyndigheterna med underlag för att kunna finansiera av åtgärdsarbetet.

För länsstyrelserna är det framför allt fyra områden som bedöms vara underfinansierade i distriktet; tillsyn, tillståndsprovning, omprovning och inrättande av vattenskyddsområden.

Länsstyrelserna lyfter i åiterrapporteringen att de saknar möjlighet att bedriva en aktiv tillsyn som är förenlig med det ansvar som följer av miljöbalken och miljö tillsynsförordningen. Detta beror bland annat på att länsstyrelserna inte kan ta ut full kostnadstäckning för den tillsyn de ansvarar för och inte heller får behålla de tillsynsavgifter som tas in. Då respektive tillsynsmyndighet får stå för kostnaderna kopplade till tillståndsprocesserna, sker omprovningar i en mycket liten utsträckning.

Samrådshandling

Vattenskyddsområden har inte kunnat prioriterats tidigare år, vilket har lett till ett uppdämt behov av åtgärder i distriktet inom det området. Länen som ingår i Bottenvikens vattendistrikt har i förhållande till andra län ett större åtgärdsbehov. Vattenskyddsområden utgör en samhällsförsäkring i krissituationer, något som under de senaste åren bara blivit viktigare. Länsstyrelsernas arbete med att säkerställa ett långsiktigt skydd för vattentäkter innefattar att inrätta vattenskyddsområden (VSO), genomföra tillsyn av VSO, vägleda kommunerna i tillsyn av VSO, ta fram regionala vattenförsörjningsplaner samt att genom tillsyn kontrollera att tillståndspliktiga vattenuttag faktiskt har tillstånd. Arbetet med att säkra ett långsiktigt skydd för dricksvattentäkter är länsstyrelsernas största kostnadspost i distriktet enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. Länsstyrelsernas kostnader uppskattas till 99 miljoner kronor eller cirka 80 procent av länsstyrelsernas totala kostnader. Utöver detta tillkommer även kommunernas arbete med vattenskyddsområden.

För att kunna upprätthålla och förbättra effektiviteten i tillsyn, tillståndsprövning, omprövning och inrättande av vattenskyddsområden krävs en långsiktig och permanent generell resursförstärkning av länsstyrelserna. Länsstyrelserna har tillsammans med Naturvårdsverket i olika utredningar förordat att höja det årliga prövnings- och tillsynsavgifterna samt att låta uttagna avgifter för prövning och tillsyn återföras direkt eller via anslag till tillsynsmyndigheten för att finansiera den tillsyn som behövs.

Ett stort åtgärdsprogram åläggs också kommunerna, såsom tillsyn av verksamheter, framtagande av planer och inrättning, omprövning, övervakning och tillsyn av vattenskyddsområden. I distriktet är dock många av kommunerna små i termer av antalet kommuninnevånare. Detta gör att skatteunderlaget är litet vilket begränsar de finansiella möjligheterna för kommunerna att genomföra de åtgärder de är ålagda att genomföra enligt åtgärdsprogrammet.

Det finns också åtgärder som behöver genomföras där det saknas ansvarig. För Bottenvikens distrikt gäller det framför allt historisk påverkan som förorenade områden och flottningsleder och flottningsdammar. Här har staten gått in med finansiering för att säkerställa att åtgärder ändå vidtas för att minska den negativa miljöpåverkan. I distriktet finns dock fortfarande ett stort behov av att åtgärda föråldrade flottningsleder och flottningsdammar. För vattenförvaltningscykel 2021–2027 uppskattas kostnaden för att åtgärda dessa miljöproblem till cirka 2 miljarder, vilket omfattar cirka 2/3 av det sammanlagda uppskattade kostnaden för alla fysiska åtgärder som behöver genomföras i distriktet, enligt åtgärdsprogrammet.

Under 2024 har EU antagit förordningen om restaurering av natur.

Samrådshandling

Förordningen innebär att skadad natur ska restaureras i alla medlemsstater och den innehåller bindande mål för restaurering av ekosystem, naturtyper och arter. Den nya förordningen kan komma att ge nya förutsättningar för ett ökat åtgärds genomförande.

3.5.5 Frågor som vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på i delkapitel 3.5 Underlag och stöd för ett ökat åtgärds genomförande

FRÅGOR SOM VATTENMYNDIGHETEN SÄRSKILT VILL HA SYNUNKTER PÅ I DELKAPITEL 3.5 ÄR:

13. Har vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt fångat upp de viktigaste frågorna i delkapitel 3.5? Saknas någon viktig fråga eller information? Eller är det något du anser inte borde prioriteras i arbetet framåt?
14. Har du konkreta förslag på hur arbetet kan utvecklas ytterligare gällande delkapitel 3.5 Underlag och stöd för ett ökat åtgärds genomförande?

3.6 Vattenförvaltning i ett förändrat klimat

3.6.1 Effekter av klimatförändringar i Bottenvikens vattendistrikt

I Bottenvikens vattendistrikt förväntas klimatförändringarna föra med sig en ökad medeltemperatur, förändrade nederbörds mönster och mer extremväder. Vattenmyndigheten ser det som en prioriterad fråga att fortsätta bevaka och utöka kunskapen kring klimatförändringarnas effekter, dels på nationell nivå, dels ur ett distrikts perspektiv.

Ökade temperaturer leder till en längre vegetationsperiod, vilket skulle kunna öka Norrbottens och Västerbottens konkurrenskraft för mat- och foderproduktion. En ökning av andelen landareal som används till jordbruksmark kan dock också medföra en ökad användning av växtskyddsmedel och näringsämnen samt ett större vattenuttag för jordbruksproduktion. I kombination med ökad nederbörd och ökad nederbördsintensitet innebär detta en ökad risk för förluster av närsalter och växtskyddsmedel från jordbruksmark. Ett ökat flöde av vatten kommer sannolikt även att öka transporten av näringsämnen och miljögifter.

Högre vattentemperaturer påverkar också näringskedjorna i våra vatten.

Samrådshandling

Ökade vattentemperaturer gynnar tillväxten av bakterier och giftiga alger. Fiskar och andra vattenlevande djurs livsförhållanden kan försämrans påtagligt. De kallvattenfiskarter som finns i Bottenvikens vattendistrikt förutspås missgynnas av ett klimat med högre vattentemperatur. Med ett varmare klimat kan även fler främmande arter få fäste i svenska sjöar, vattendrag och kustvatten.

En ökad medeltemperaturen innebär inte att temperaturen är jämnt fördelad, utan extremväder i form av både nederbörd och temperatur är också något som förväntas öka. Det är därför viktigt att även beakta de mellanårsvariationer som beräkningarna visar på. Med en höjd temperatur förändras också vattenföringen, vilket i sin tur kan leda till förändrade vattenflöden i form av både mängd och när de infaller. I vissa områden kan de ökade temperaturerna i stället medföra vattenbrist och torka, som i sin tur kan leda till skador både på naturmiljön och på samhället.

3.6.2 Förutsättningar för vattenförvaltningen påverkas av klimatförändringar

Klimatförändringar sker över en längre tid medan vattenförvaltningen sträcker sig i cykler över sex år. På kort sikt är det inte troligt att direkta effekter från klimatförändringar kommer att påverka möjligheten att exempelvis uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten i så stor utsträckning. Däremot är det mer troligt att de åtgärder som vidtas i olika sektorer av samhället, exempelvis urban bebyggelse, dricksvattenförsörjning och jord- och skogsbruket för att hantera effekterna av klimatförändringar, kan komma att påverka vattnet. Därför är det viktigt att samordna vattenförvaltningsarbetet med det arbetet som görs inom andra politiska områden för att kunna minimera målkonflikter. Synergieffekter kan nå genom att förbättra och bevara ekosystemens, markernas och grundvattenmagasinens naturliga vattenhållande förmåga.

En gemensam svårighet för samhällets klimatanpassning är att det inte är tydligt vem som ska ta ansvar och bära kostnader för anpassningsåtgärderna. Vattenförvaltningen kan inte lösa dessa frågor men påverkas ifall nödvändiga anpassningar inte genomförs. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv finns en enighet att det, oavsett ansvar, är mer kostnadseffektivt att vidta åtgärder i ett så tidigt skede som möjligt. Genom att ta höjd för klimatförändringar i åtgärdsmyndigheternas arbete blir svensk vattenförvaltning mer långsiktigt hållbar och ett viktigt bidrag till samhällets klimatanpassning.

Framöver kan klimatförändringarna komma att påverka förutsättningarna för vattenförvaltningens arbete. Bland annat kan bedömningsgrunder och påverkans- och riskanalyser behöva ta höjd för ett ändrat klimat. Det är även önskvärt att utredning av undantag, som

Samrådshandling

en del av normsättningen, kan beakta klimatförändringar. De samhällsekonomiska analyser som ligger till grund för undantag med skälet orimliga kostnader utgår ifrån är den tidsperiod där kostnader och nyttor infaller, ofta ett 30 - 40 år långt tidsperspektiv. Det finns också ett stort behov av att kunna få en mer detaljerad bild i både tid och rum av regionala klimatscenarier, vattenbalansberäkningar per avrinningsområde, samhällets samlade vattenbehov, tillstånd för vattenuttag och ekosystemens respons.

3.6.3 Frågor som vattenmyndigheten särskilt vill ha synpunkter på i delkapitel 3.6 Vattenförvaltning i ett förändrat klimat

FRÅGOR SOM VATTENMYNDIGHETEN SÄRSKILT VILL HA SYNPUNKTER PÅ I DELKAPITEL 3.6 ÄR:

15. Har vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt fångat upp de viktigaste frågorna i delkapitel 3.6? Saknas någon viktig fråga eller information? Eller är det något du anser inte borde prioriteras i arbetet framåt för delkapitel 3.6?
16. Har du konkreta förslag på hur arbetet kan utvecklas ytterligare gällande delkapitel 3.6 Vattenförvaltning i ett förändrat klimat?

4 Referenslista

EUR-Lex. (2000, 23 oktober). Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex:32000L0060>

EUR-Lex. (2020, 16 december). Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (omarbetning) (Text av betydelse för EES)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A32020L2184&qid=1729171499601>

SFS 1998:808. Miljöbalk.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/

SFS 2004:660. Vattenförvaltningsförordningen.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/vattenforvaltningsforordning-2004660_sfs-2004-660/

Vattenmyndigheterna, (u.å.) Förvaltningsplan. Hämtad 2024-10-17

<https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/forvaltningsplan.html>

Vattenmyndigheterna, (u.å.) Vattenförvaltning. Hämtad 2024-10-17

<https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning.html>

Samrådshandling

Vattenmyndigheterna, (u.å.) Åtgärder. Hämtad 2024-10-17

<https://www.vattenmyndigheterna.se/atgarder.html>

Regeringen (2024, 2 augusti) Promemorian Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning KN2024/01642

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2024/08/promemorian-battre-forutsattningar-for-vattenkraftens-omprovning/>

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se
www.vattenmyndigheterna.se